

“V Rozárce mají děti čas vyrůst, v Rozárce rosteme všichni.”

ŠKOLNÍ PROGRAM PREVENCE A ŘEŠENÍ PRVKŮ ŠIKANY

Název mateřské školy a dětské skupiny	Ekoškolka Rozárka
Sídlo	Pod Havránkou 12/2, Praha 7 - Troja, 171 00 Letohradská 761/62, Praha 7 – Holešovice, 170 00
Web	www.ekoskolka-rozarka.cz
Provozovatel	Ekocentrum Podhoubí a Ekoškolka Rozárka, mateřská škola, z. ú.
Ředitel školy	Tereza Stará
Telefonní číslo	+420 777 123 690
E-mail	reditelka.skolka@podhoubi.cz
Ředitel provozovatele	Hana Weiser
IČO	26987902
Osoba zodpovědná za tvorbu školního programu prevence a řešení prvků šikany	Tereza Stará
Nabývá účinnosti dne	1. 9. 2025
Číslo jednací	SPP/01

Cíle Školního programu prevence a řešení prvků šikany

Cílem tohoto programu je vytvořit bezpečné a respektující prostředí, které efektivně předchází vzniku rizikového chování a poskytuje jasný postup pro řešení počátečních stádií vzniku šikany. Školní program prevence je pouze doplněk ke Školnímu vzdělávacímu programu (ŠVP PV), Plánu výchovy a péče a Školnímu/Vnitřnímu řádu.

<https://ekoskolka-rozarka.cz/dokumenty/>

Prevence rizikového chování je popsána v ŠVP PV například v kapitole psychosociálních podmínek dětí a sociálnímu a emočnímu učení, které vnímáme jako nejdůležitější nástroj předcházení nežádoucího chování.

Hlavní cíle Školního programu prevence a řešení prvků šikany:

1. **Primární prevence:** Budování pozitivního sociálního klimatu, rozvoj emočních a sociálních dovedností dětí v předškolním věku.
2. **Včasná intervence:** Rychlé a účinné rozkrytí, zastavení a náprava zárodečných stádií šikany a agresivního či nežádoucího chování.

Definice a vymezení pojmů v kontextu mateřské školy

Šikana

Šikanování je úmyslné a opakované fyzické i psychické ubližování slabšímu jedinci (skupině) silnějším jedincem (skupinou).

Za významné vnější znaky šikanování považujeme:

- **Záměrnost:** Agresivní jednání je prováděno se záměrem oběti ublížit nebo ji ponížit. *Není to chování, které je přiměřeně úměrné věku, adaptaci nebo konkrétní situaci.*
- **Pravidelné opakování:** Jedná se o trvalejší vzorec chování, nikoli o jednorázový konflikt.
- **Nepoměr sil:** Fyzická nebo psychická převaha agresora (agresorů) nad obětí.
- **Samoučelnost agrese:** Agrese není prostředkem k dosažení nějakého konkrétního zisku, ale je **vlastním cílem jednání**. Agresor má radost z pocitu převahy.
- **Negativní prožitky oběti:** Oběť prožívá tzv. „legraci“ nepříjemně a negativně.

Rozlišení pojmů škádlení a šikana

V mateřské škole je klíčové rozlišovat prvky šikany od běžného dětského konfliktu nebo škádlení.

Charakteristika	Škádlení (běžný konflikt)	Prvky šikany
Poměr sil	Vyrovnaný, děti si dokáží pomoci samy.	Zřetelný nepoměr sil, oběť se nemůže bránit.
Záměr	Spontánní, snaha o legraci, nemusí být záměr ublížit.	Úmysl ublížit, zastrašit nebo ponížit.
Prožitek	Legrace a zábava pro obě strany, bez dlouhotrvajících negativních následků.	Oběť prožívá situaci nepříjemně; vítězí pouze agresor.
Opakování	Občasné, situační.	Pravidelné, cílené.

Existuje spektrum chování mezi laskavým škádlením - divokým škádlením - neobratným nepříjemným škádlením - agresivním bolestivým škádlením - prvky šikanování a vyššími stádii šikanování.

Prvky šikanování v mateřské škole

V mateřské škole se obvykle vyskytují především prvky šikanování – tedy předstupeň plně rozvinuté šikany. Tyto prvky připomínají šikanu porušováním práv druhého a svými negativními dopady na oběť. Jsou typické záměrem ublížit, nepoměrem sil a případnou radostí agresora z převahy.

Nepřehlížení počátečních projevů (jako je zesměšňování, manipulace, intriky, izolace) je naprosto klíčové, protože jejich přehlížení může vést ke stupňování intenzity a přechodu do vyšších stádií.

Role účastníků:

- **Oběť:** Jedinec, na kterého je útok směřován.
- **Agresor:** Iniciátor a vykonavatel násilného chování.
- **Přihlížející (Svědci):** Děti, které jsou svědky šikany a mohou se stát buď **spojenci** (oběti či agresora), nebo pasivními diváky.

Prevence šikanování

Mateřská škola má jednoznačnou odpovědnost za vytváření bezpečného prostředí. Pripustíme-li, že se prvky šikany mohou vyskytnout na každé škole (včetně MŠ), učiníme první krok ke včasné prevenci a řešení.

Principy metodiky Dobrý začátek: Tento preventivní program klade systematický důraz na proaktivní podporu pozitivního chování. Namísto reakce na problémové chování se zaměřujeme na posilování žádoucích sociálních dovedností viz. ŠVP PV.

Následující body tvoří strukturu celoškolního preventivního programu:

1. **Zmapování situace.**

Pravidelná diagnostika vztahů ve třídě (sociogram třídy), cílené pozorování volných her, záznamy větších konfliktů.

2. **Motivování učitelů, společné vzdělávání, případně supervize.**

Zapojení všech učitelů do programu, otevřená diskuze o rizicích, krizové intervence a práce s klimatem třídy.

3. **Společný postup řešení. Informování s kolegy.**

Dodržování Krizového scénáře všemi zaměstnanci Ekoškolky Rozárky.

4. **Primární nastavení pravidel.**

Jasně a pozitivně formulovaná pravidla přiměřeně věku dítěte. Vizuální podpora ve třídě. Vědomé, konkrétní a popisné oceňování dětí, které projevují empatii, spolupráci a respekt. Mluvení o vztazích, čtení a vyprávění příběhů a pohádek s emoční tematikou, dramatizace a hry na spolupráci.

5. **Prevence ve vzdělávacím a výchovném programu. (ŠVP PV)**

Zařazování aktivit pro rozvoj emočních a sociálních dovedností. Posilování sebedůvěry a asertivity, umění říkat "ne" a "stop".

6. **Prevence mimo vzdělávací program. (ŠVP PV)**

Vytipování rizikových míst nebo situací (šatna, záchody, režimové momenty, volná hra). Posílení prevence, dohledu učitele. Individuální práce s potencionálními oběťmi (cizojazyčné děti, mladší, děti se speciálními vzdělávacími potřebami atd.) a agresory.

7. **Ochrana dětí. Tlumit agresivní sklony možných agresorů.**

8. **Spolupráce s rodiči.**

Systematické informování. Konzultace za přítomnosti učitele a ředitele školy.

9. **Školní poradenské služby. Program selektivní primární prevence.**

Využití externích specialistů ke konzultacím nebo intervenčnímu programu.

Průběh bezpečné léčby prvků šikany

Za průběh je odpovědný třídní učitel a ředitel mateřské školy.

1. Zajištění ochrany oběti.

Zavedení ochranného režimu oběti. Učitel je více na blízku. Ujistění, že se dítě na učitele může kdykoliv obrátit. Lze zavést neverbální signál, kterým dítě upozorní dospělého na problém.

Úprava prostředí. Reorganizace herních koutků a míst odpočinku tak, aby se minimalizovala slepá místa.

Sociální podpora. Zapojení oběti do strukturovaných her s přímým vedením učitele, aby se posílila jeho pozice ve skupině. Vše pouze se souhlasem a vlastním zájmem dítěte samotného.

2. Posouzení závažnosti situace.

Diagnostika. Co nejrychleji vyhodnotit situaci (kdy, kdo, co, proč, v jakém čase, co tomu předcházelo, jakou formou, jak často a dlouho trvá, jak tomu lze zabránit?). Posoudit závažnost a častost agresivních projevů a dopadů na oběť a třídní kolektiv.

Určit, zda se jedná o zárodečné stádium šikany nebo o komplikovanou šikanu. Zvážení, zda je mateřská škola sama kompetentní prvky šikany šetřit a řešit nebo zda požádá o pomoc externího odborníka.

3. Rozhovor s oběťmi a svědky přiměřeně věku. Pokud je to vhodné.

Vždy probíhá individuálně, diskrétně, v klidném prostředí. Rozhovor se vede v rámci hry.

4. Shromažďování a zapisování informací.

5. Rozhovor s agresorem přiměřeně věku. Pokud je to vhodné.

Směřování k empatické nápravě nebo stanovení jasných limitů a výchovných opatření.

6. Intervenční opatření.

Učitel zavádí do vzdělávacího programu více téma s danou problematikou skrze příběhy, dramatiku a maňásky. Vede rozhovory na elipse, nikdy konkrétně dítě v příběhu nejmenuje. Pokládá otevřené otázky. Pracuje na nápravě s celým kolektivem.

Agresor - nácvik sociálně vhodného chování.

Oběť - podpora sebedůvěry, nácvik asertivity.

Svědci - podpora sebedůvěry, nácvik asertivity.

7. Konzultace s rodiči a zápis z konzultace.

Navázání bližší spolupráce s rodiči. Informování o výchovných opatřeních.

8. Zapojení do programu primární selektivní prevence.

Externí odborník, který pomůže podpořit pozitivní sociální klima ve třídním kolektivu, rozvíjet přátelské vztahy mezi dětmi, zmapovat aktuální atmosféru ve třídě a v případě potřeby navrhnout vhodná opatření ke zlepšení.

9. **Monitoring a hodnocení.**

Po ukončení primární intervence je nutné nastavit časově omezený plán pravidelného sledování vztahů ve třídě.

Pozor! Nikdy přímo nekonfrontujeme oběť s agresorem. Také je nepřípustné společné vyšetřování svědků a agresora. Veškeré rozhovory probíhají individuálně. Rozhovory jsou přizpůsobené věku dítěte.

Spolupráce s rodiči

Mateřská škola je povinna zajistit maximální transparentnost a bezpečí v průběhu řešení prvku šikany.

Rodiče budou informováni individuálně na konzultacích o průběhu řešení a dohodnutých opatřeních ředitelkou školy.

Role rodiny jako místa prevence šikanování

Rodina představuje klíčové místo primární prevence. Zajišťuje pro dítě:

- Potřebu místa (domova). Pocit bezpečí a zázemí.
- Potřebu podnětů. Možnost rozvoje a učení.
- Potřebu péče a výživy. Fyzická i emoční péče.
- Potřebu ochrany. Dítě se na rodiče může spolehnout.
- Potřebu podpory. Posilování sebedůvěry.
- Hranice. Nastavení jasných, pevných a předvídatelných pravidel. Důležitá je rovnováha mezi "ano" a "ne".

Jak má rodič reagovat, když se mu dítě (agresor, oběť i svědek) svěří

1. **Jednat rychle, ale uvážlivě.**

Vyslechnout dítě a dát najevo, že informace berete vážně. Ujistit dítě, že mu chcete pomoci a že udělalo dobře, když se svěřilo. Poskytnout podporu a povzbudit jeho sílu a odvahu.

2. **Zjistit podrobnosti.**

Dítěti dát dostatek času a prostoru na vyjádření. Zjistit co, kdy a kde se odehrávalo, kdo další byl přítomen.

3. **Ochrana a podpora sebedůvěry.**

Poskytnout dítěti dostatek péče a bezpečí. Pokuste se zvýšit sebedůvěru dítěte a naučit ho říkat "ne" a "stop".

4. **Informujte třídního učitele a ředitele školy.**

Jednejte rychle, ale ne zkratkovitě. Ředitel školy stanoví termín konzultace.

5. **Vyhňte se rizikovým rozhodnutím.**

Prvky šikany neřešte s agresorem ani s jeho rodiči. To je úkol školy a odborníků. Zhodnoťte kriticky, co mohlo situaci vyvolat a pracujte na nápravě. Pokud si nevíte rady, vyhledejte odbornou pomoc.

Zdroje

MŠMT. *Metodický pokyn MŠMT k prevenci a řešení šikany ve školách a školských zařízeních*. Praha: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. Dostupný z: <https://msmt.gov.cz/file/38988/>

KOLÁŘ, Michal. *Nová cesta k léčbě šikany*. Praha: Portál, 2011. ISBN: 978-80-7367-871-5

VÁGNEROVÁ, Kateřina a kolektiv. *Minimalizace šikany: Praktické rady pro rodiče*. Praha: Portál, 2011. ISBN: 978-80-7367-912-5